

Mindsker deltagelse i konfliktråd risikoen for tilbagefald?^{*1}

Af Britta Kyvsgaard, Justitsministeriets Forskningskontor

Abstract

Victim-offender mediation – VOM – is an optional meeting mediated by an impartial mediator. VOM became available nationwide in Denmark in 2010. The current study examines the impact of participation in mediation on the rate of reoffending. The study is based on a natural experimental design. The treatment group consists of cases in which VOM was utilized, while the control group comprises cases in which the offender agreed to participate in VOM, but the victim refused. The impact of VOM is tested by using regression models and propensity score matching. A great number of analyses are conducted in order to see if an impact can be found for specific subgroups of offenders or by using different criteria for reoffending. However, none of the analyses point to an impact of having participated in VOM. This result might be explained by the rather limited scope of VOM as compared to other restorative justice models like conferences, as VOM does not involve family members or others who might be able to help the offender desist from crime. Other possible explanations are also discussed.

1. Indledning

Det var i høj grad den nu afdøde norske professor i kriminologi Nils Christie, der i en nordisk sammenhæng var teoretikeren bag idéen om alternativ konfliktløsning. I en berømt artikel fra 1976 – *Konflikt som eiendom* – satte han scenen og påpegede problemer ved, at såvel gerningsperson som offer langt hen ad vejen fratages deltagelse i de traditionelle straffesager: Begge parter repræsenteres, men medvirker kun i meget begrænset omfang i den proces, der reelt angår en konflikt mellem de to parter (Christie 1976). I Christies optik har staten stjålet parternes konflikt, og han plæderede for en offerorienteret domstol, hvor parterne selv aktivt er med til at løse konflikten. Tankegangen er, at konflikter bedst løses af dem,

* Title in English: *Does participation in victim-offender mediation reduce the risk of recidivism.*

1. Artiklen er en stærkt forkortet version af rapporten: Britta Kyvsgaard: Evaluering af konfliktråd, Justitsministeriets Forskningskontor, 2016.

som er direkte involveret heri, og at fokus bør være genoprettelse og udbedring af skaden frem for straf og hævn.

I Christies hjemland gik man kort efter i gang med et forsøg med alternativ konfliktløsning (Stangeland 1985). I dag har alle kommuner i Norge et konfliktråd, der behandler straffesager. Også i Finland interesserede man sig tidligt for alternativ konfliktløsning, og et forsøg hermed blev påbegyndt i 1983. Inden for få år spredte programmet sig til mange kommuner i landet, og i 1991 var der 40 projekter med konfliktråd i gang, men siden da synes der at have været en vis stagnation (Iivari 2000).

I Sverige blev idéen om konfliktmægling først realiseret ved lokal forsøgsvirksomhed, der i 1987 blev initieret af privatpersoner (BRÅ 2000). Senere blev der på regeringens initiativ igangsat mere formel forsøgsvirksomhed, der førte til 32 projekter fordelt i hele landet (ibid.). I 2002 blev ordningen lovfæstet (BRÅ 2005).

I Island blev der igangsat en forsøgsordning med konfliktmægling i 2006, og i dag fungerer det i henhold til retningslinjer fra Rigsadvokaten nr. 8/2017. Såfremt en aftale, der er indgået i konfliktråd, overholdes, leder sagen til tiltalefrafald. Der findes ikke oplysninger om ordningens virksomhed i de seneste år.²

I Danmark pågik en noget mere langvarig testperiode, inden ordningen blev gjort permanent. I forlængelse af en såkaldt 'voldspakke' fra regeringen i oktober 1993 blev der således iværksat et forsøg i enkelte kommuner.³ Det blev et meget lille forsøg, der alene resulterede i fire gennemførte konfliktmæglings. I 1998 blev det fulgt op af et forsøg med konfliktråd i straffesager i tre politikredse. Først per 1. januar 2010 blev ordningen gjort permanent og landsdækkende.

Konfliktråd er i sin grundform og i den model, der anvendes i Danmark, et møde mellem offer og gerningsperson, hvor en uvildig tredjepart, en mægler, er med til at styre processen. Deltagelse i konfliktråd er frivillig for både offer og gerningsperson. Den danske lov om konfliktråd fastsætter, at konfliktråd kan komme på tale i sager, hvor gerningspersonen »i det væsentlige har tilstået det strafbare forhold« (§ 2, stk. 3).⁴ Loven siger endvidere, at »Mægling i konfliktråd træder ikke i stedet for straf eller andre retsfølger af den strafbare handling« (§ 4). Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår dog, at gerningspersonens deltagelse i konfliktråd »efter rettens konkrete vurdering« kan indgå »som en formildende

2. Venligst oplyst af anonym reviewer.

3. *Bekæmpelse af vold*. En handlingsplan fra regeringen, oktober 1993.

4. Lov om konfliktråd, lov nr. 467 af 12. juni 2009.

omstændighed i forbindelse med straffastsættelsen«. Loven om konfliktråd åbner mulighed for, at andre end den forurettede og gerningspersonen deltager i konfliktmæglingen, idet det er op til mægleren at tillade dette. Det ser dog ud til sjældent at forekomme.

Der er i øvrigt ikke sat grænser for, hvilke sager der kan behandles i konfliktråd. Det indebærer, at de sager, der behandles, angår såvel mindre alvorlig som meget alvorlig kriminalitet.

Denne artikel omhandler en effektevaluering af den danske ordning, idet der ses på, om deltagelse i konfliktråd indebærer mindre risiko for, at gerningspersonen recidiverer.

2. Tidligere evalueringer af konfliktråd

Der er gennemført to evalueringer af erfaringerne med konfliktråd i Danmark (Henriksen 2003; Hansen 2012). I begge evalueringer påpeges, at såvel offer som gerningsperson angiver at have haft stort udbytte af at deltage, og at begge parter i altovervejende grad anser konfliktrådsbehandlingen for at være vellykket. Ingen af evalueringerne omfatter spørgsmålet om en eventuel kriminalpræventiv effekt af, at gerningspersonen har deltaget i konfliktmægling.

Uden for Danmarks grænser er der imidlertid foretaget en ganske stor mængde effektevalueringer af konfliktråd. En mindre del af dem angår randomiserede, kontrollerede forsøg – altså egentlige eksperimenter.

Det gælder således en række evalueringer fra England, hvor der er gennemført flere forsøg med restorative justice, og som i Danmark drejer det sig også her om et supplement til en almindelig retssag og straf (Shapland et al. 2008). Alle de engelske forsøg vedrører imidlertid en anden form for konfliktråd end den danske, nemlig conferences, hvor flere personer – familie, venner og andre støttepersoner – inddrages i mæglingen med henblik på at hjælpe gerningsperson og offer videre efter processen.

I de seks forsøg, der er gennemført i England, finder man en reduktion i omfanget af ny kriminalitet, men derimod ikke en signifikant mindskning i andel recidivister eller i omfanget af alene alvorligere lovovertrædelser. Reduktionen i antallet af nye lovovertrædelser er på knap 30 pct. I et enkelt af forsøgene ses dog en signifikant mindskning i såvel risikoen for som grovheden af ny kriminalitet (ibid.). I en senere metaanalyse af disse forsøg påvises en samlet effektstørrelse på 14 pct. (Shapland et al. 2011).

Også i Australien er der gennemført egentlige forsøg med conferences, som dér fungerer som alternativ til både den traditionelle retssag og til den strafferetlige sanktion. De evalueringer, der er foretaget, finder – med en enkelt undtagelse

– ingen signifikante kriminalpræventive effekter af deltagelse i conferences (Sherman 2003; Sherman & Strang 2007; Tyler et al. 2007).

Et Campbell Systematic Review omhandler en metaanalyse af 10 effektevalueringer fra USA, England og Australien, der alle angår conferences. Samtlige evalueringer er baseret på et randomiseret, kontrolleret design, hvor både ofre og gerningspersoner har indvilliget i at deltage, før de er blevet tilfældigt fordelt mellem en kontrol- og eksperimentalgruppe (Strang, Sherman et al. 2013). Samlet påvises et markant lavere recidiv blandt de lovovertrædere, der har deltaget i conferences, end blandt dem i kontrolgrupperne. Effekten ses særligt i sager om vold, mens den er relativt begrænset, når det drejer sig om ejendomsforbrydelser (Strang, Sherman et al. 2013; se også Sherman, Strang et al. 2015).

I Sverige er der gennemført en evaluering af effekten af mægling i forhold til recidiv i sager, hvor børn og unge under 18 år er mistænkt for at have begået kriminalitet (Sehlin 2009). I evalueringen sammenlignes recidivet blandt unge, der har deltaget i mægling i to kommuner, med unge fra nabokommuner, der ikke gjorde brug af mægling i undersøgelsesperioden. Af evalueringen fremgår, at mægling mindsker de unges recidivrisiko. Det er imidlertid usikkert, om kontrol- og eksperimentalgruppen er helt sammenlignelige, idet kriterierne for at indgå i kontrolgruppen ikke i alle tilfælde svarer til kriterierne for at indgå i eksperimentalgruppen.

Samlet set foreligger der således ikke sikre erfaringer om mulige kriminalpræventive effekter af den form for konfliktmægling, der anvendes i Danmark.

3. Hvordan kan konfliktmægling påvirke recidivrisikoen?

For så vidt en konfliktrådsbehandling erstatter en vanlig retssag og straf, er der flere forhold, der kan tale for, at gerningspersonens risiko for at begå ny kriminalitet som følge heraf kan mindskes. Dels kan konfliktrådsbehandling formodes at indebære mindre sandsynlighed for stigmatisering end den, der er forbundet med en almindelig retssag. Desuden kan der være grund til at antage, at de aftaler, der indgås mellem offer og gerningsperson som et resultat af konfliktmæglingen, og som erstatter den vanlige straf, vil være af en mindre stemplende natur end de almindelige straffe, ligesom det generelt – på baggrund af forskningen vedrørende effekten af tiltag over for lovovertrædere – kan forekomme sandsynligt, at aftalerne vil være mindre indgribende end de almindelige straffe og dermed i mindre grad medføre ekstralegale effekter (Jørgensen m.fl. 2015).

Når konfliktmægling – som i Danmark – er et supplement til den almindelige behandling ved retten og til den straf, der udmåles, er det vanskeligere at pege på

forhold, der umiddelbart taler for, at deltagelse i konfliktmægling kan forventes at medføre en mindsket recidivrisiko.

Den forklaring, der hyppigst henvises til, er den, der udspringer af Braithwaites teori om shaming (Braithwaite 1989). Braithwaite skelner mellem reintegrerende og disintegrerende shaming, hvor førstnævnte ikke er rettet mod personen, men mod handlingen, og indebærer tilgivelse og ønske om at reintegrere personen i det konventionelle samfund. Sidstnævnte indebærer derimod stigmatisering med risiko for udstødelse fra det konventionelle samfund. Det er åbenlyst, at en reintegrerende form for shaming kan være med til at reducere recidivrisikoen, mens den disintegrerende ikke kan det.

Det er imidlertid næppe det, der karakteriserer den danske form for konfliktmægling, der typisk alene omfatter offer, gerningsperson og mægler, og hvor det primære fokus er den kriminelle handling.

For at forklare, hvorfor deltagelse i konfliktråd muligvis kan have en præventiv effekt, skal man nok have fat i de teorier, der antager, at ophør med en kriminel karriere forudsætter kognitive forandringer. Ifølge en af disse teorier påbegyndes ophørsprocessen med, at personen mentalt/kognitivt bliver modtagelig for forandring (Giordano et al. 2002). Modtageligheden kan være knyttet til eksempelvis muligheden for at få et godt arbejde, men forudsætningen for, at individet griber en sådan mulighed, er den forudgående mentale proces. Forandringsprocessen indebærer videre, at personen begynder at få et andet selvbillede – et skift i rolle eller selvforståelse. Den sidste fase i processen er personens omfortolkning af og afstandtagen fra den tidligere kriminelle livsførelse (ibid.). I en tilsvarende teori lægges der mindre vægt på en egentlig identitetsændring, men i stedet på, at lovovertræderen omfortolker sit tidligere liv, så det giver mening i forbindelse med ophør af en lang kriminel karriere (Maruna 2007). Den mening, personen prøver at skabe med sit tidligere liv, er, at det har givet erfaringer, som vedkommende kan anvende fremover ved eksempelvis at hjælpe unge på kanten og i risiko for en tilsvarende kriminel løbebane. Den tidligere kriminelle karriere får altså mening ved at være en slags oplæring i at guide andre væk fra samme rute. Deraf titlen på Marunas bog: *Making Good*. Deltagelse i konfliktråd kan også forstås i denne kontekst.

Også i en teori af Ray Paternoster og Shawn Bushway understreges det, at ophør med kriminalitet starter med en beslutning om forandring (Paternoster & Bushway 2009). Det er altså ikke strukturelle forandringer, der igangsætter ophøret, men individets ønske herom. Denne beslutning fødes af individets utilfredshed med sig selv, hvilket kan være en følge af en række dårlige oplevelser og af en indsigt i, at omkostningerne ved det tidligere liv har været større end

Britta Kyvsgaard

gevinsterne. Sammen med frygten for, hvordan livet fremover vil forme sig – the feared self – skaber det motivation til forandring, hvilket kan betyde, at individet søger nye veje – ny omgangskreds, arbejde, nye præferencer og værdier m.v.

Ønsket om at deltage i konfliktråd kan ses i denne kontekst – som udtryk for, at gerningspersonen er på vej ud af kriminalitet, og at deltagelse i konfliktmægling indgår som en del af denne forandringsproces, personen er i gang med. Eller det kan ses som udtryk for et behov for i ophørs- eller forandringsprocessen at råde bod på noget af den fortræd, personen måtte have forvoldt.

Spørgsmålet er, om deltagelse i konfliktråd kan skubbe så meget til denne ophørs- eller forandringsproces, at det vil være muligt at aflæse som en mindskning i recidivrisikoen. Det er det, der skal fokuseres på i det følgende.

4. Effektevalueringens design og data

De, der deltager i konfliktmægling, er ikke en tilfældig del af alle lovovertrædere, men en stærkt selekteret gruppe. De sager, der selekteres til konfliktrådsbehandling, er for det første dem, hvor der foreligger en fuld eller tilnærmelsesvis fuld tilståelse. For det andet er det sager, hvor gerningspersonen accepterer at deltage i konfliktråd på trods af, at personen ikke kan stilles i udsigt, at der tages hensyn hertil ved strafudmålingen. For det tredje er det sager, hvor også offeret accepterer at deltage i konfliktråd.

Når det alligevel er muligt at gennemføre en effektevaluering, beror det på, at fremgangsmåden ved udvælgelse af sager til konfliktrådsbehandling indebærer, at der naturligt dannes en kontrolgruppe. Det skyldes, at de sager, hvor gerningspersonen giver tilsagn om at ville deltage i konfliktmægling, men hvor dette ikke realiseres på grund af, at offeret ikke ønsker det, langt hen ad vejen må antages at være sammenlignelige med sager, hvor såvel gerningsperson som offer ønsker at deltage, og mægling bliver gennemført. Det er således ikke gerningspersonens motivation for at deltage i konfliktråd, der bliver afgørende for, om vedkommende deltager i konfliktråd eller ej, men derimod offerets motivation til at deltage. Der er gennemført interview med konfliktrådscoordinatorerne i de enkelte politikredse, og på denne baggrund er der ikke noget, der taler for, at offerets beredvilighed til at deltage er relateret til gerningspersonens risiko for at begå ny kriminalitet. Desuden kan der være grund til at antage, at der kan kontrolleres for en eventuel selektion via statistiske analyser, jf. senere.

Designet indebærer altså, at sager, hvor der er sket mægling, indgår i det, der her benævnes eksperimentalgruppen, mens de sager, hvor dette ikke er sket ale-

ne på grund af, at offeret ikke har ønsket at deltage, betragtes som kontrolgruppen.

De data, evalueringen er baseret på, stammer fra Rigspolitiet og de enkelte politikredse og angår sager, der har været behandlet med henblik på konfliktråd frem til 1. juli 2014. Heri indgår oplysninger om bl.a. gerningsperson, offer, sagens udfald og – såfremt konfliktmægling ikke har været afholdt – hvem af de to parter der ikke har ønsket at deltage. Yderligere oplysninger vedrørende gerningspersonernes tidligere kriminelle karriere og eventuelle recidiv er indhentet fra Kriminalregisteret.

5. Eksperimental- og kontrolgruppen

Efter en gennemgang af samtlige sager ender de to grupper med at bestå af henholdsvis 1340 og 546 sager, hvor det i alle tilfælde gælder, at der er idømt en fældende strafferetlig afgørelse, og at der er en observationsperiode på minimum ét år efter idømmelse/afsoning af straf.

En sammenligning mellem de to grupper viser, at fordelingen af mænd og kvinder er ensartet i grupper – med 12 pct. kvinder og 88 pct. mænd.

Med hensyn til alderen på personerne i eksperimental- og kontrolgruppen er der derimod en signifikant forskel, idet de, der har deltaget i konfliktråd, gennemgående er yngre end dem, der ikke har gjort det. I gennemsnit var personerne i eksperimentalgruppen 26 år, da de fik en strafferetlig afgørelse for det forhold, de havde ønsket behandlet i konfliktråd, mens personerne i kontrolgruppen i gennemsnit var 29 år. Det tyder på, at ofrene i særlig grad har været villige til at deltage i konfliktråd, når gerningspersonen har været ung eller yngre.

Vedrørende arten af den kriminalitet, konfliktrådssagerne angår, er der enkelte, mindre forskelle mellem eksperimental- og kontrolgruppen. Eksempelvis en del af eksperimentalgruppen end af kontrolgruppen, der har begået røveri og hærværk eller overtrådt af færdselsloven.

Vedrørende arten af den straf, der er idømt, er den primære forskel mellem de to grupper, at en større andel af kontrolgruppen end af eksperimentalgruppen er idømt betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, mens det omvendte gør sig gældende for betingede domme uden dette vilkår.

Længden af den idømte straf viser sig at være lidt større for eksperimentalgruppen end for kontrolgruppen, hvilket må antages at afspejle forskelle i kriminalitetens art. Umiddelbart tyder den forskel i hvert fald ikke på, at de, der har deltaget i konfliktråd, har fået 'strafferabat'. Det skal dog understreges, at det kan

være vanskeligt med sikkerhed at sige noget herom, da grovheden af den konkrete hændelse har en væsentlig betydning for strafudmålingen.⁵

Der er videre set på alderen for kriminel debut, arten af debutkriminalitet og tidligere kriminalitet. Kun med hensyn til førstnævnte viser der sig nogle forskelle, idet debutalderen gennemgående er lavere for eksperimentalgruppen end for kontrolgruppen, hvilket antagelig hænger sammen med den aldersforskel, der ellers er mellem de to grupper.

Uanset om der er signifikante forskelle mellem grupperne eller ej, indgår de forskellige variable i alle tilfælde i de statistiske analyser, der er gennemført.

6. Resultater

Effekten af deltagelse i konfliktråd undersøges fra domsdatoen i tilfælde af en ikke-frihedsberøvende sanktion og fra løsladelsesdatoen i tilfælde af en frihedsberøvende sanktion og i en periode af ét år fra dette tidspunkt. I princippet burde observationsperioden for eksperimentalgruppen starte på tidspunktet for konfliktmæglingen, idet indsatsen så at sige kan få effekt fra det tidspunkt. Der foreligger imidlertid ikke sikre oplysninger om dette tidspunkt. Det vil desuden ikke være muligt at finde en parallel dato for kontrolgruppen. Dertil kommer, at mange vil være inkapaciterede i dele af eller hele observationsperioden. Som det også er tilfældet i internationale studier (Shapland et al. 2008), er det derfor doms-/løsladelsesdatoen, der er starttidspunktet for observationsperioden.

Effekten måles i forhold til recidiv overhovedet, recidiv til en straffelovsovertrædelse, recidiv til en frihedsstraf/foranstaltning og endelig det gennemsnitlige antal pådømte forhold i observationsperioden.

Tabel 1 viser de observerede recidivprocenter for disse kriterier. Der ses i intet tilfælde væsentlige forskelle mellem eksperimental- og kontrolgruppen.

5. Der er gennemført forskellige regressionsanalyser, der alene omfatter snævrere former for kriminalitet, såsom simpel vold, trusler eller røverier, og hvori der også indgår oplysninger om køn, alder og tidligere kriminalitet, men ingen af disse viser tendens til, at eksperimentalgruppen får mildere straf end kontrolgruppen.

Mindsker deltagelse i konfliktråd risikoen for tilbagefald?

Tabel 1. Andel recidivister i eksperimental- og kontrolgruppen ved forskellige recidivkriterier samt det gennemsnitlige antal forhold i observationsperioden. Etårig observationsperiode.

	Eksperimentalgruppe	Kontrolgruppe
Recidiv overhovedet	29 %	27 %
Recidiv til straffelovsovertrædelse	11 %	11 %
Recidiv til frihedsstraf/foranstaltning	9 %	8 %
Gennemsnitlige antal forhold	0,64	0,57

Med henblik på med sikkerhed at kunne vurdere, om der – når der tages hensyn til de forskelle, der er mellem eksperimental- og kontrolgruppen – er forskelle i gruppernes recidivrisiko, er der gennemført binære logistiske regressionsanalyser med de nævnte recidivkriterier. Da alle analyser giver samme resultat, vises her alene resultat af den, der angår recidiv generelt.

Tabel 2. Generelt recidiv med en etårig observationsperiode. Startmodel.

	B	Sig.	Exp(B)	95 % konfidensinterval for Exp(B)	
				Nedre	Øvre
Kontrolgruppe			1		
Eksperimentalgruppe	,001	,993	1,001	,789	1,270
Mænd			1		
Kvinder	-1,008	,000	,365	,239	,559
Debutalder	,018	,272	1,018	,986	1,050
Antal tidligere afgørelser	,144	,000	1,154	1,112	1,198
Personfarlig kriminalitet			1		
Ikke personfarlig kriminalitet	,086	,524	1,090	,837	1,419
Alder ved domstidspunkt	-,063	,000	,939	,914	,963
Andet end frihedsstraf	,213	,072	1,238	,981	1,562
Frihedsstraf					
Konstant	-,151	,466	,860		

Mens tabel 2 viser startmodellen og de variable, der er inkluderet i analysen, viser tabel 3 slutmodellen. Heraf ses, at der ikke er nogen som helst tendens til forskel

Britta Kyvsgaard

mellem eksperimental- og kontrolgruppens recidivrisiko. Tabellen viser derudover et forventet mønster, nemlig at køn, alder og tidligere straffe har en betydning for recidivrisikoen.

Tabel 3. Generelt recidiv med en etårig observationsperiode. Slutmodel.

	B	Sig.	Exp(B)	95 % konfidensinterval for Exp(B)	
				Nedre	Øvre
Kontrolgruppe			1		
Eksperimentalgruppe	,008	,947	1,008	,795	1,278
Mænd			1		
Kvinder	-1,019	,000	,361	,236	,552
Antal tidligere afgørelser	,139	,000	1,149	1,119	1,179
Alder ved domstidspunkt	-,051	,000	,950	,938	,962
Konstant	,024	,897	1,024		

Flere af de internationale undersøgelser peger på, at restorative justice i særlig grad kan have en positiv effekt på unge lovovertrædere. Det er derfor på tilsvarende måde som ovenfor undersøgt, hvorvidt deltagelse i konfliktråd har en præventiv effekt over for de 14-19-årige lovovertrædere. Resultatet af disse analyser svarer imidlertid til ovenstående, idet der i intet tilfælde ses signifikante forskelle endelige tendens til, at konfliktmægling indebærer en særlig præventiv effekt for unge lovovertrædere.

Forskningen har videre peget på, at der i særlig grad kan være en effekt af restorative justice for personer, der har begået voldsforbrydelser. Om det også er tilfældet for den danske model, er undersøgt. Imidlertid er der heller ikke med hensyn til voldskriminelle tegn på, at deltagelse i konfliktråd har en præventiv effekt.

Der er endelig også set på, om der skulle vise sig at være en kriminalpræventiv effekt for unge, der er dømt for vold eller røveri. Det viser sig dog heller ikke at være tilfældet.

For en del af undersøgelsespopulationen er det muligt at undersøge recidivet i en toårig observationsperiode. Det drejer sig om i alt 1388 personer, hvoraf de 1012 angår eksperimentalgruppen. Der er gennemført tilsvarende analyser som nævnt ovenfor, men ingen peger på markante forskelle mellem eksperimental- og kontrolgruppens recidivrisiko.

Mindsker deltagelse i konfliktråd risikoen for tilbagefald?

Der er vedrørende den toårige observationsperiode videre gennemført propensity-score matching for ved hjælp af en anden metode at teste, om resultaterne af regressionsanalyserne er robuste.

Propensity-score matching indebærer, at der for hver person i eksperimental- og kontrolgruppe udregnes en propensity-score, som svarer til sandsynligheden for, at personen indgår i eksperimentalgruppen. Propensity-scoren udregnes ved at inddrage indflydelse fra alle relevante, tilgængelige baggrundsvARIABLE. På baggrund af propensity-scoren matches personer fra eksperimentalgruppen med personer fra kontrolgruppen. Pointen med propensity-score-matching er, at for hver baggrundsfaktor er gennemsnitsværdierne ens for de valgte personer i eksperimentalgruppen og de valgte personer i kontrolgruppen. Hver person i eksperimentalgruppen matches dermed med den person i kontrolgruppen, som har den propensity-score, der ligger nærmest propensity-scoren, som personen i eksperimentalgruppen har. Matchingen er gennemført uden tilbagelægning, således at hver person i kontrolgruppen, der er den mindste af de to grupper, kun kan indgå én gang. For at undgå en skævhed i matchningen er der anvendt en caliper på 0,01, dvs. en matchperson fra kontrolgruppen skal ligge inden for denne afstand fra eksperimentalpersonen.

Tabel 4 viser resultatet af propensity-score matchningen: at der ikke for noget af de anvendte recidivkriterier er signifikante forskelle mellem eksperimental- og kontrolgruppen, heller ikke hvad angår subpopulationer. Det ses videre af tabellen, at det kun er en mindre del af eksperimentalgruppen, der inkluderes i denne analyse, hvilket skyldes, at eksperimentalgruppen er noget større end kontrolgruppen, og forudsætningen har været en 1:1 matchning. Der er dog også forsøgt med en 1:3 matchning, der indebærer, at 609 fra eksperimentalgruppen inkluderes. Resultatet svarer imidlertid til det her viste.

Samlet set må det således konkluderes, at uanset hvilken observationsperiode, hvilket recidivkriterium eller hvilken undergruppe der fokuseres på, er resultatet det samme, nemlig at der ikke kan påvises forskel mellem eksperimental- og kontrolgruppe med hensyn til risikoen for ny kriminalitet.

Tabel 4. Resultatet af en propensity-score matchning, 1:1.
Toårig observationsperiode

	Kontrolgruppe	Eksperimetalgruppe
Alder ved domstidspunkt, gennemsnit	27,99	27,97
Alder ved kriminel debut, gennemsnit	23,79	23,66
Køn, andel mænd	86,89 %	87,71 %
Antal tidligere afgørelser, gennemsnit	2,42	2,50
Antal tidligere frihedsstraffe, gennemsnit	1,25	1,25
Antal tidligere forhold, gennemsnit	6,84	7,69
Andel der recidiverer overhovedet	42,9 %	41,8 %
Blandt 14-19-årige	53,9 %	50,0 %
Blandt 20-24-årige	49,3 %	46,4 %
Blandt 25-39-årige	42,6 %	42,9 %
Blandt 40-årige og ældre	15,2 %	18,5 %
Blandt dømte for personfarlig kriminalitet	41,8 %	39,5 %
Blandt dømte for voldskriminalitet	39,5 %	35,7 %
Andel der recidiverer til ny straffelovsovertrædelser	21,0 %	19,9 %
Blandt 14-19-årige	28,9 %	23,9 %
Blandt 20-24-årige	25,4 %	18,8 %
Blandt 25-39-årige	17,8 %	23,5 %
Blandt 40-årige og ældre	6,1 %	7,7 %
Blandt dømte for personfarlig kriminalitet	21,1 %	17,2 %
Blandt dømte for voldskriminalitet	17,2 %	16,0 %
Antal nye forhold, gennemsnit	1,34	1,49
Antal nye straffelovsovertrædelser, gennemsnit	0,49	0,59
Antal personer	366	366

***: $p < 0,001$; **: $p < 0,01$; *: $p < 0,05$.

7. Diskussion

Hvad beror dette resultat på? En mulig forklaring er, at det, der sker via en konfliktmægling, ikke er i stand til at afsætte så markante eller varige spor hos lovovertræderen, at det vil have betydning for vedkommendes recidivrisiko. Som påpeget vedrører den forskning, der påviser en positiv effekt af restorative justice,

Mindsker deltagelse i konfliktråd risikoen for tilbagefald?

først og fremmest conferences, hvor familiemedlemmer og andre er inddraget i processen, og hvor processen i højere grad fokuserer på det fremadrettede – hvad der skal til, for at gerningspersonen kan holde sig ude af kriminalitet. Og som nogle af dem, der har arbejdet intensivt med de engelske forsøg vedrørende konferencer, netop understreger, så kræver det støtte og hjælp fra de andre deltagere – supportere – i conferences for at deltagelse i restorative justice kan få betydning for lovovertræderens ophør med kriminalitet:

»The authors would suggest that restorative justice events provide an opportunity for those who are intending to desist to gain support for that decision (from victims and offender supporters) and to acquire means to help them on the path to desistance (if the event results in an outcome agreement which targets problems relating to re-offending).« (Shapland et al. 2008 s. 68)

Disse elementer ses ikke indeholdt i den danske model.

En anden mulig forklaring kan være, at en del af deltagerne i konfliktråd primært er motiveret af en forventning om, at det kan medføre en mildere straf. Selv om dette så langt fra er en realitet, så har interviewene med konfliktrådskoordinatorene peget på, at forventningen om strafabat lever ganske godt. Dermed risikerer nogle af de deltagende lovovertrædere ikke at være reelt interesserede i at råde bod på den forvoldte skade eller i at få sagt undskyld til offeret, og de er muligvis i mindre grad, end tilfældet er i nogle af de internationale forsøg, karakteriseret ved at være på vej ud af kriminalitet. Hvis det er tilfældet, vil man næppe kunne forvente, at deltagelse i konfliktmægling vil være den begivenhed, der ændrer lovovertræderens perspektiv og livsbane.

Det skal understreges, at selv om der ikke i denne undersøgelse har kunnet påvises en tydelig kriminalpræventiv effekt af, at gerningspersoner deltager i konfliktråd, så betyder det ikke, at deltagelse i konfliktråd ikke har eller kan have andre positive og vigtige værdier.

Det skal endelig også nævnes, at der nu er igangsat et større, egentligt forsøg med konfliktmægling i Danmark. Det er et forsøg, hvor effekten af den nuværende danske form for konfliktmægling sammenlignes med effekten af at have deltaget i conferences.

Litteratur

Braithwaite, J. (1989). *Crime, Shame and Reintegration*. Cambridge, Cambridge University Press.

BRÅ (2000). *Medling vid brott. Slutrapport från en försöksverksamhet*. 8.

BRÅ (2005). *Medling vid brott i Sverige under 2000-talet*. 14.

Christie, N. (1976). »Konflikt som eiendom.« *Sociologi i dag*.

- Giordano, P.C., S.A. Cernkovich and J.L. Rudolph (2002). »Gender, Crime, and Desistance: Toward a Theory of Cognitive Transformation.« *American Journal of Sociology* 107: 990-1064.
- Hansen, F.K. (2012). *Evaluering af konfliktråd – den landsdækkende ordning*. København, Center for Alternativ Samfundsanalyse.
- Henriksen, C.S. (2003). *Evaluering af konfliktråd*. København, Center for Alternativ Samfundsanalyse.
- Iivari, J. (2000). *Mediation in Finland. Victim-Offender Mediation in Europe. Making Restorative Justice Work*. Leuven, Leuven University Press.
- Jørgensen, T.T., B. Kyvsgaard, A.-J.B. Pedersen & M.L. Pedersen (2015). *Præventive effekter af straf og andre tiltag over for lovovertrædere. En forskningsoversigt*. København, Justitsministeriets Forskningskontor.
- Maruna, S. (2007). *Making Good. How Ex-Convicts Reform and Rebuild their Lives*. Washington, American Psychological Association.
- Paternoster, R. and S. Bushway (2009). »Desistance and the »Feared Self«: Toward an Identity of Criminal Desistance.« *The Journal of Criminal Law & Criminology* 99: 1103-1156.
- Sehlin, S. (2009). *Förebygger medling återfall i brott bland unga gärningsmän? En återfallsstudie av medlingsverksamheterna i Hudiksvall & Örnsköldsvik*. Umeå, Sociologiska institutionen.
- Shapland, J., et al. (2008). *Does restorative justice affect reconviction? The fourth report from the evaluation of three schemes*. Ministry of Justice Research Series. UK Ministry of Justice. 10/08: 1-41.
- Shapland, J., G. Robinson and A. Sorsby (2011). *Restorative Justice in Practice*. London, Routledge.
- Sherman, L.W. (2003). »Reason for Emotion: Reinventing Justice with Theories, Innovations, and Research – the American Society of Criminology 2002 Presidential Address.« *Criminology* 41: 1-37.
- Sherman, L.W. and H. Strang (2007). *Restorative Justice: The Evidence*. London, The Smith Institute.
- Sherman, L.W., H. Strang, E. Mayo-Wilson, D.J. Woods and B. Ariel (2015). »Are Restorative Justice Effective in Reducing Repeat Offending? Findings from a Campbell Systematic Review.« *Journal of Quantitative Criminology* 31: 1-24.
- Stangeland, P. (1985). »Kan vi ordne opp selv? Straffret og lokalsamfunn.« *Jussens Venner*: 266-290.
- Strang, H., L.W. Sherman, E. Mayo-Wilson, D.J. Woods and B. Ariel (2013). *Restorative Justice Conferencing (RJC) Using Face-to-Face Meetings of Offenders and Victim Satisfaction. A Systematic Review*. Campbell Systematic Reviews, The Campbell Collaboration.
- Tyler, T.R., L.W. Sherman, H. Strang, G.C. Barnes and D. Woods (2007). »Reintegrative Shaming, Procedural Justice, and Recidivism: The Engagement of Offenders' Psychological Mechanisms in the Canberra RISE Drinking-and-Driving Experiment.« *Law & Society Review* 41: 553-585.